

VALORILE CULTURALE ÎN PERCEPȚIA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

SPĂȚARU Tatiana

Departamentul Comerț, Turism și Alimentație Publică,
Facultatea Business și Administrarea Afacerilor,
Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău,
e-mail: spataru_tatiana@mail.ru

Rezumat. Conținutul articolului include analiza sociologică a valorilor culturale din perspectiva percepției populației Republicii Moldova. Este explorată corelația dintre valorile culturale și percepția populației. Metodologia măsurării și cuantificării valorilor culturale este realizată în baza datelor furnizate de Good Country Index, Hofstede Insights și a Barometrului de Opinie Publică din Republica Moldova. Analiza comparată a datelor a permis identificarea particularităților culturii autohtone, faptul cum suntem valorizați ca purtători ai culturii din exterior și cum noi înșine ierarhizăm valorile culturale. Sunt identificate modalitățile ce pot direcționa spre valorificarea valorilor culturale. Concluziile și recomandările formulate conduc spre o mai bună înțelegere a valorilor culturale în percepția populației și a mecanismelor de acumulare și valorificare a potențialului cultural.

Cuvinte-cheie: cultură, valori, percepție, populație, coroborarea valorilor culturale.

1. INTRODUCERE

Valorile culturale sunt create în timp. Fiecare popor acumulează semnificații culturale naționale și universale pe parcursul mai multor generații. Poporul moldovenesc a produs credințe, tradiții, valori, norme, cutume, instituții, care au contribuit la modelarea propriei culturi. Valoarea culturală a Republicii Moldova rezidă în caracterul multietnic, în faptul că pe acest teritoriu conviețuiesc de secole mai multe etnii și se vorbesc mai multe limbi. Valorile culturale sunt o parte componentă a realității sociale, având un impact profund asupra modului în care oamenii experimentează lumea.

Valoare, în interpretarea Dicționarului de Sociologie, este „aprecierea pe care un subiect o manifestă față de un obiect (lucru, idee, atribut, relație), după criteriul socialmente împărtășit al satisfacerii unei nevoi sau unui ideal”. „Ele (valorile n.a.) reprezintă expresia subiectivă, individuală și colectivă a modului de organizare a sistemelor social-umane, a condițiilor lor de funcționare” [1].

Cultură, în explicarea DEX român, reprezintă totalitatea valorilor

materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestor valori [2].

Percepția în interpretarea prezentului studiu este definită ca modul în care credințele, valorile, tradițiile și normele sociale formează felul în care o persoană vede lumea.

Datorită ponderii valorilor culturale în dinamica vieții comunitare este justificat prezentul demers investigativ privind configurația acestora în timp prin prisma percepției societale.

2. OBIECTIV DE STUDIU

Perspectiva sociologică de cercetare oferă posibilitatea de a studia problema potrivit cuantificărilor bazelor de date străine și naționale. Studiul sociologic al valorilor culturale în percepția populației Republicii Moldova oferă posibilitatea de a explora realitatea societală, obținând o imagine comparabilă cu alte societăți, pentru o înțelegere mai bună a potențialului și a provocărilor cu care ne confruntăm în procesul de constituire ca parte integrantă a culturii umane.

3. CONSIDERAȚII GENERALE

Măsurarea și cuantificarea valorilor culturale este un efort investigativ, pe care încearcă mai multe centre de cercetare și echipe de cercetători să le realizeze. Good Country Index (proiect datorat parteneriatului dintre Simon Anholt și Dr Robert Govers) abordează problema culturii din perspectiva eforturilor internaționale. Ideea de Good Country Index se concentrează pe măsurarea a ceea ce fiecare țară contribuie la binele comun al umanității și de ceea ce ia în raport cu dimensiunea sa. Contribuția la cultură este calculată în funcție de: 1) numărul de evenimente internaționale găzduite în raport cu dimensiunea economiei (conform Uniunii Internaționale a Asociațiilor); 2) exporturile de bunuri și servicii culturale în raport cu dimensiunea economiei (conform Institutului UNESCO pentru Statistică); 3) UNESCO datorită din ariete ca pondere de contribuție (indicator negativ); 4) libertatea de mișcare: numărul de țări și teritorii în care cetățenii pot intra fără vize (în acord cu Henley&Partners); 5) presiuni asupra libertății: libertatea presei (potrivit Reporterii fără Frontiere World Freedom Index ca indicator negativ) [3].

Potrivit calculelor, Republica Moldova ocupă locul 94 din 169 de teritorii și țări. Contribuția la domeniul culturii este mult mai joasă decât media pe eșantion pe segmentele: producerea evenimentelor culturale internaționale și exporturile de produse culturale. Republica Moldova contribuie mai mult

decât media la cultură prin intermediul UNESCO la datoriile din arierate ca procent de contribuție, fiind considerat un indicator negativ. Contribuția Republicii Moldova la cultură este mai mult de mediu prin libertatea de mișcare, adică restricțiile de viză. Ceia ce ține de indicatorul libertatea presei, acumulează nivelul mediu de contribuție la cultură la nivelul țărilor estimate [3].

Metodologia Hofstede Insights (cu sediu în Helsinki, Finlanda) include țările ca instrument de comparație aplicate pe un set din șase dimensiuni. În continuare vom explora valorile culturale prin prisma modelului din cele șase dimensiuni.

Dimensiunea evitarea Incertitudinii are de-a face cu modul în care o societate se referă la faptul că viitorul nu poate fi cunoscut: ar trebui să încercăm să controlăm viitorul sau să fie lăsat să se întâmple? Această ambiguitate aduce cu sine anxietatea. Culturi umane diferite au învățat să se ocupe de această anxietate în moduri diferite. Măsura în care membrii unei culturi se simt amenințați de situații ambigue sau necunoscute, și-au creat credințe și instituții care încearcă să le evite sau să le gestioneze. Moldova acumulează scorul foarte mare de 95 pe dimensiunea analizată. Ca națiune, văd mecanisme pentru a evita ambiguitatea. Oamenii nu acceptă cu ușurință schimbarea și sunt foarte negativi. Ei mențin coduri rigide de credință și comportament și sunt intoleranți la comportamentul și ideile neortodoxe. Pentru a minimiza nivelul de incertitudine, există o nevoie emoțională de reguli, legi, politici și reglementări stricte [4].

Distanța față de putere este dimensiunea care tratează faptul că indivizii din societăți nu sunt egali, exprimând atitudinea culturii națiunii față de aceste inegalități societale. Distanța față de putere este definită ca măsura în care membrii mai puțin puternici ai instituțiilor și organizațiilor dintr-o țară se așteaptă și acceptă că puterea este distribuită inegal. *Distanța față de putere* acumulează un scor foarte mare de 90, ceea ce semnifică că Moldova reprezintă o națiune în care deținătorii puterii sunt foarte îndepărtați de restul societății. Oamenii din această societate acceptă o ordine ierarhică în care toată lumea are un loc și care nu are nevoie de o altă justificare. Ierarhia este văzută ca reflectând inegalitățile inerente, iar distribuția diferită a puterii justifică faptul că deținătorii distribuiri surselor energetice au mai multe beneficii decât cel mai puțin puternic în societate. Discrepanța dintre oamenii mai puțin și cei mai puternici duce la o importanță mare a simbolurilor statutului [4].

Orientare pe termen lung este dimensiunea care descrie modul în care fiecare societate trebuie să mențină unele legături cu propriul trecut, în timp

ce se ocupă de provocările prezentului și ale viitorului, iar societățile prioritizează aceste două obiective existențiale în mod diferit. Societăți normative, care marchează scăzut pe această dimensiune, de exemplu, preferă să mențină tradiții și norme onorate în timp, în timp ce vizualizează schimbarea societății cu suspiciune. Cei care au o cultură care înscrie un nivel ridicat, pe de altă parte, adoptă o abordare mai pragmatică: încurajează prosperarea și eforturile în educația modernă ca o modalitate de a se pregăti pentru viitor. Moldova acumulează scorul ridicat de 71, indicând faptul că cultura sa este de natură pragmatică. În societățile cu o orientare pragmatică, oamenii cred că adevărul depinde foarte mult de situație, de context și de timp. Acestea arată o capacitate de a adapta cu ușurință tradițiile la condițiile schimbate, o puternică tendința de a economisi și de a investi, prosperare și perseverență în obținerea rezultatelor [4].

Masculinitatea versus feminitatea este o altă dimensiune aplicată în măsurarea exteriorizării culturilor moderne. Un scor ridicat (masculin) la această dimensiune indică faptul că societatea va fi determinată de competiție, realizare și succes, succesul fiind definit de câștigător/cel mai bun - un sistem de valori care începe în școală și continuă de-a lungul vieții organizaționale. Un scor scăzut (feminin) asupra dimensiunii înseamnă că valorile dominante din societate au grijă de ceilalți și de calitatea vieții. O societate feminină este una în care calitatea vieții este semnul succesului și ieșirea din mulțime nu este admirabilă. Problema fundamentală aici este ceea ce motivează oamenii, dorind să fie cel mai bun (masculin) sau să-i placă ceea ce face (feminin). Moldova a marcat un scor relativ scăzut de 39 pe această dimensiune, ceea ce o face o societate moderat feminină. Aceasta înseamnă că societatea este condusă de o anumită cantitate de modestie și corectitudine. Oamenii din astfel de societăți apreciază egalitatea, solidaritatea și calitatea în viața lor profesională. Conflictele pot fi amenințătoare, deoarece pun în pericol bunăstarea tuturor. Sunt rezolvate prin compromis și negocieri [4].

Individualismul este dimensiunea ce abordează o problemă fundamentală privind gradul de interdependență pe care o societate o menține printre membrii săi. Are legătură cu faptul dacă imaginea de sine a oamenilor este definită în termeni de „eu” sau „noi”. În societățile individualiste, oamenii ar trebui să aibă grijă de ei înșiși și doar de familia lor directă. În societățile colectiviste, oamenii aparțin „în grupuri”, care au grijă de ei în schimbul loialității. La un scor scăzut de 27, Moldova este o cultură colectivistă. Acest lucru este evident în integrarea timpurie și în angajamentul apropiat, pe termen lung, față de un „grup” puternic, coeziv.

Aceste societăți favorizează relații puternice în care toată lumea își asumă responsabilitatea și îi protejează pe membrii propriului grup. Loialitatea este primordială și înlocuiește majoritatea celorlalte reguli ale societății. În aceste societăți, infracțiunea duce la rușine și pierderea onoarei [4].

Indulgența este o provocare cu care se confruntă umanitatea, acum și în trecut, este gradul în care copiii mici sunt socializați. Fără socializare nu devenim „umani”. Această dimensiune este definită ca măsura în care oamenii încearcă să-și controleze dorințele și impulsurile, pe baza modului în care au fost crescuți. Controlul relativ slab se numește „îngăduință” și un control relativ puternic se numește „reținere”. Prin urmare, culturile pot fi descrise ca indulgente sau restrânse. Scorul foarte scăzut al Moldovei de 19 indică o cultură caracterizată de o mare reținere. Societățile restrânse au o tendință spre cinism și pesimism. De asemenea, nu pun prea mult accent pe timpul liber și nu controlează satisfacerea propriilor dorințe. Oamenii au percepția că acțiunile lor sunt sau ar trebui să fie restricționate de normele sociale și simțul de răsfățare este oarecum greșit [4].

Tabelul 1: Compararea modelului dimensional în funcție de scorul pe țări

Model dimensional	România	Moldova	Estonia	Lituania	Letonia
<i>Evitarea Incertitudinii</i>	90	95	60	65	63
<i>Distanța față de putere</i>	90	90	40	42	44
<i>Orientare pe termen lung</i>	52	71	82	82	69
<i>Masculinitatea versus feminitatea</i>	42	39	30	19	9
<i>Individualismul</i>	30	27	60	60	70
<i>Indulgența</i>	20	19	16	16	13

Sursa: Elaborat de autor în baza metodologiei Hofstede Insights [4].

Compararea scorurilor pe țări în baza modelului dimensional ne conduce spre ideea că cultura poate fi definită ca colectivitate de programare umană de a distinge un grup uman de altul. Această programare influențează tiparele de gândire care sunt reflectate în sensul de oameni atașați la diferite aspecte ale vieții și care devin cristalizate în instituțiile dintr-o societate. Cultura nu înseamnă că toată lumea într-o anumită societate este programată în același mod; diferențele între valorile individuale ale persoanelor într-o țară tind să fie mai mari decât valoarea diferențelor între țări. Cu toate acestea, putem uza diferențele scorurilor dintre țări, deși ele sunt puternic influențate de controlul social. Scorul devine semnificativ atunci când îl interpretăm în raport cu alte țări [5].

Alegerea este deliberată de faptul că tradițional comparăm situația Republicii Moldova cu România și Țările Baltice (Tabelul 1). Cadrul de

referință al comparației este construit în baza modelului dimensional al scorurilor pe țări.

Dimensiunea evitarea incertitudinii acumulează scorul în jur de 60 pentru Țările Baltice semnificând o cultură unde timpul înseamnă bani, oamenii au o dorință de a fi ocupați și de a lucra din greu, precizia și punctualitatea sunt normă, inovarea și securitatea reprezintă un element important în motivația individuală. Pentru România 90 și Republica Moldova 95, unde scorul reprezintă un nivel ridicat, culturile mențin coduri rigide de credință și intoleranță față de comportament și idei neortodoxe.

Dimensiunea distanța față de putere a înregistrat scoruri scăzute, ceea ce sugerează că estonienii 40, lituanienii 42 și letonii 44 nu ușor se supun să respecte oamenii în poziții autoritare, bazați doar pe rangul și statutul lor ca putere titulară. În schimb, sunt mai deschiși pentru managerii care să le dea posibilitatea să-și exprime opiniile și dezacordul, de a fi incluși în procesul de luare a deciziilor. România și Moldova acumulează un scor ridicat identic de 90. Românii văd ierarhia într-o organizație ca reflectând inegalitățile inerente, centralizarea este populară, subordonații așteaptă să li se spună ce să facă și șeful ideal este un autocrat binevoitor.

Dimensiunea pe termen lung demonstrează scorul identic pentru Estonia 82 și Lituania 82, iar pentru Letonia 69, ceea ce confirmă culturi cu orientări pragmatice. Același lucru este valabil și pentru Republica Moldova 71 și România 52, fiind scorul mai înalt decât media pe eșantionul de țări.

Dimensiunea masculinitate relevă scorul pentru România 42, Moldova 39, Estonia 30, Lituania 19, Letonia 9, fiind caracterizate preponderent feminine. La societățile feminine accentul dominant este pus pe „lucrul în scopul de a trăi”. În România este specific că managerii se străduie să ajungă la un consens, conflictele sunt rezolvate prin compromis și negociere. Stimulente, cum ar fi timpul liber și flexibilitatea sunt favorizate [6].

Estonienii nu se laudă cu realizările lor, permițând rezultatele să vorbească de la sine. Multe dintre companiile din Estonia sunt conduse de către persoane de o generație mai tânără, care preferă un cadru informal, democratic și consultativ în stilul de management. Astfel, deciziile sunt în mod ideal, realizate prin obținerea de sprijin prin participare [7].

Lituanienii cu un scor de 19 și letonii cu un scor de doar 9, au tendința de a se simți ciudați, atunci când primesc și oferă laude, argumentând că ar fi putut face mai bine, sau chiar nu au realizat nimic demn de reținut. Este o cultură rezervată, fiind toleranți față de cultura altor popoare. Acest lucru este parțial din cauza lungii lor experiențe de amestecare cu celelalte naționalități [8].

Dimensiunea individualism cumulează în Țările Baltice un scor de două ori mai înalt decât în cazul României și a Moldovei. Țările Baltice sunt individualiste, unde există o convingere solidă cu privire la responsabilitatea personală. Spre exemplu, Letonia acumulează cel mai înalt scor 70, fiind profund individualistă și în perioada sovietică. Idealul de o familie nucleară a fost întotdeauna puternic și membrii apropiați ai familiei sunt de obicei în mod regulat în contact, respectându-și reciproc spațiul. Copiii sunt învățați să-și asume responsabilitatea pentru propriile acțiuni și se consideră ca tinerii sunt adulți de la o vârstă fragedă. Letonia a acumulat o creștere în individualism de la proclamarea independenței. Schimbările s-au produs ca rezultat al creșterii avuției naționale, caracterizată prin dependență redusă față de agricultura tradițională, tehnologie mai modernă, viață urbană, mobilitate socială, sistem de învățământ mai bun și o mai mare clasa de mijloc. Astăzi, noua generație de lucrători sunt mai mult axat pe performanța individuală, mai degrabă, decât pe cea de grup. Nu există o ezitare în a se deschide și expune părerea, letonii vorbesc clar, fără nici o exagerare sau subestimare. Ei sunt toleranți, nu prea le pasă mult despre ce fac alte persoane, atâta timp cât nu îi deranjează [9].

Dimensiunea indulgență determină un scor redus la toate cele cinci țări comparate, mai jos de 20. Este o cultură mult marcată de reținere. Societățile cu un scor scăzut pe această dimensiune au tendința de cinism și pesimism. De asemenea, spre deosebire de societățile indulgente, societățile restrânse nu pun prea mult accent pe timpul liber și nu controlează mulțumirea dorințelor lor. Oamenii cu această orientare au percepția că acțiunile lor sunt restricționate de normele sociale.

Analiza comparată a scorurilor pe eșantionul din cinci țări demonstrează culturi diferite, create în timp, care au acumulat pe parcursul evoluției sale civilizaționale diferite valori culturale. Faptul că Moldova pe dimensiunea distanța față de putere acumulează scorul 90, vorbește despre faptul că discrepanța dintre deținătorii puterii și restul societății este atât de mare, încât generează dificultăți în incapacitatea de a evita incertitudinile, ceea ce determină acutizarea inegalității și inechității sociale, formând tipare de gândire reflectate ulterior în modele de comportament social.

4. INTERPRETAREA DATELOR BAROMETRULUI DE OPINIE PUBLICĂ

Barometrul de Opinie Publică, realizat în Republica Moldova, începând cu anul 2021 până în prezent, reprezintă un instrument de monitorizare a opiniei publice, precum și de măsurare a atitudinilor sociale, economice și

politice. Este o combinație dintre o gamă largă de subiecte testate pe o perioadă îndelungată de timp, care reprezintă o sursă importantă de informații și cunoștințe despre societate. De obicei cercetările se derulează de două ori pe an, în prima jumătate a anului și în a doua jumătate a anului. Sunt monitorizați un șir de indicatori, care surprind tendințele relevante și evenimentele economice, sociale și politice. Cea ce permite realizarea analizelor longitudinale.

Pornind de la obiectivul de studiu, prin intermediul întrebării „Care sunt cele mai importante 3 probleme ce trebuie rezolvate în Republica Moldova?” a fost ales indicatorul *îmbunătățirea situației în învățământ, știință și cultură*. Măsurarea intensității percepției *îmbunătățirii situației în învățământ, știință și cultură*, estimată pentru perioada 2001- 2022 (Tabelul 2), relevă o oscilație de la 32.7 % (01.2001) la 15.0%(11.2022).

În ianuarie 2001, în funcție de alegerile făcute, prioritare pentru populația Republicii Moldova sunt: în primul rând - întărirea ordinii în țară 63.7%, în al doilea rând – dezvoltarea economiei 51.8%, în al treilea rând – lupta împotriva corupției 34.8%. Estimând situația pentru ultimele date disponibile noiembrie 2022, constatăm: în primul rând – dezvoltarea economiei 22.8%, în al doilea rând – ridicarea nivelului de trai 29.1%, în al treilea rând – alegerea prioritara este acordată iarăși itemului ridicarea nivelului de trai 18.8%. Examinarea rezultatelor pentru fiecare cercetare, în intervalul anilor 2001- 2022, constată că pentru populație se mențin prioritare: dezvoltarea economiei, ridicarea nivelului de trai, întărirea ordinii în țară, asigurarea păcii și înțelegerii între oameni, și o tendință de ascensiune în ultimii ani se înregistrează pentru lupta cu corupția. Secundare continuă să rămână preocupările populației pentru îmbunătățirea situației în învățământ, știință și cultură; asigurarea dezvoltării spirituale a oamenilor. Indicatorul analizat înregistrează cel mai jos nivel la intersecția noiembrie 2018 (8.1%) cu ianuarie 2019 (9.7%), fiind explicabil pe axarea problemelor legate de pandemie și mai puțin pe aspecte ce țin de știință, învățământ, cultură și spiritualitate. Examinarea în intervalul anilor 2001-2022 a intensității percepției pentru îmbunătățirea situației în învățământ, știință și cultură relevă oscilația între minimal 0.9% și maximal 5.0% pentru prima alegere. Pentru a doua alegere, ponderile înregistrează o fluctuație de la minimal 2.5 la maximal 15.5. Cea de a treia alegere variază între 3.9% și 16.2%. Răspunsurile indică asupra faptului că intensitatea preocupării populației pentru *îmbunătățirea situației în învățământ, știință și cultură* cedează în fața problemelor legate de bunăstare. Datele dispersiei liniare pentru noiembrie 2022 la întrebarea „Cum apreciați veniturile actuale ale familiei Dvs?”

stabilesc că la 22% dintre respondenți nu le ajung nici pentru strictul necesar; 43% le ajung numai pentru strictul necesar; 26% au pentru un trai decent, dar nu își permit cumpărarea unor bunuri mai scumpe; doar 6% reușesc să cumpere și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii; 3% reușesc să aibă tot ce le trebuie, fără să se limiteze la ceva; 1% n/ș.

Analiza sociologică a ierarhizării celor mai importante probleme ce trebuie rezolvate ne conduc spre explicația că sunt direct proporționale cu bunăstarea populației și reprezintă baza stabilității sociale, fiind un indicator al eficienței activității instituțiilor de stat. Analiza frecvenței și corelarea cu alți indicatori demonstrează că sentimentul de bunăstare depinde esențialmente de situația economică. Înțelegerea schimbărilor intervenite în opiniile, credințele, valorile și motivațiile oamenilor explică calitatea guvernării și a vectorului de dezvoltare ales.

Tablelul 2: Intensitatea percepției pentru îmbunătățirea situației în învățământ, știință și cultură

Lunile/anii	În primul rând (%)	În al doilea rând (%)	În al treilea rând (%)	Total (%)
01.2001	0.9	15.5	16.3	32.7
11.2001	4.9	12.6	10.1	27.6
04.2002	3.7	8.1	10.7	22.5
11.2002	4.2	11.6	7.9	23.7
05.2003	4.4	11.0	8.2	23.6
11.2003	4.1	11.6	9.3	25.0
05.2004	4.1	11.2	9.0	24.3
11.2004	3.4	6.1	-	9.5
02.2005	-	-	-	-
12.2005	3.6	9.9	8.2	21.7
04.2006	2.9	6.8	7.7	17.4
11.2006	2.8	6.3	6.7	15.8
05.2007	4.3	9.0	14.0	27.3
11.2007	2.6	7.2	8.0	17.8
04.2008	3.2	7.0	10.6	20.82
10.2008	3.0	6.9	9.1	19.0
03.2009	3.8	6.5	10.4	20.7
07.2009	3.7	6.5	9.0	19.27
11.2009	3.3	5.3	7.4	16.0
05.2010	1.6	8.6	8.4	18.64
11.2010	2.2	6.2	6.6	15.0
05.2011	2.3	5.6	7.3	15.20
11.2011	2.6	8.5	6.5	17.6
05.2012	1.6	5.4	9.9	16.9

11.2012	3.2	11.5	9.6	24.3
04.2013	3.9	8.4	7.0	19.3
11.2013	2.0	8.4	8.1	18.5
04.2014	2.0	6.6	7.0	15.6
11.2014	3.8	6.6	5.7	16.1
04.2015	1.7	5.0	5.8	12.5
11.2015	2.3	4.9	5.6	12.8
04.2016	4.1	3.2	4.1	11.4
10.2016	3.0	3.5	4.3	10.8
04.2017	5.0	6.6	7.3	18.9
11.2017	1.9	4.2	5.7	11.8
05.2018	2.3	3.9	7.8	14.0
11.2018	1.5	2.7	3.9	8.1
01.2019	2.7	2.5	4.5	9.7
12.2019	3.3	6.1	8.8	18.2
06.2020	-	-	-	-
10.2020	3.5	4.9	6.1	14.5
02.2021	-	-	-	-
06.2021	-	-	-	-
11.2022	2.2	6.2	6.6	15.0

Sursa: Elaborat de autor în baza Barometrului Opiniei Publice din Republica Moldova [10].

5. CONCLUZII

Interesul pentru studiul valorilor universale este relevant la nivel internațional prin datele furnizate de World Values Survey, European Values Study, European Social Survey, Eurobarometer, Gallup World Poll, Good Country Index, Hofstede Insights și altele. Se atestă tendința când mai multe state își dezvoltă sisteme naționale de monitorizare, pentru a explora diferiți indicatori, valorificând experiența metodologiei organizațiilor internaționale, dar dezvoltând și propriile metodologii într-un context comparativ cross-național din perspective longitudinale.

Studiul sociologic al percepției valorilor culturale este important din perspectiva înțelegerii formării valorilor culturale, schimbărilor intervenite în timp, a vectorului evoluțiilor ulterioare, a implicațiilor acestora în contextul unității europene. Valorile culturale ilustrează elocvent diversitatea etnică și lingvistică. Cristalizarea valorilor culturale depinde de factorii istorici, politici, economici parcurși de fiecare națiune.

Studiile comparative oferă interpretări ale diferențelor și asemănarilor valorilor culturale în context regional european, dar și global. Rezultatele cercetărilor comparative ilustrează unitatea dar și diversitatea culturilor

umane într-o perioadă atât de turbulentă. Transformările care se produc demonstrează schimbări și asupra valorilor culturale. Însă aceste transformări se produc în ritm diferit, fiind dependente, în primul rând, de nivelul de dezvoltare economică.

Republica Moldova este situată la confluența intereselor geostrategice dintre Vestul și Estul Europei. Pe acest teritoriu și-au găsit adăpost mai multe popoare și conviețuiesc de secole mai multe etnii, se vorbesc mai multe limbi. Valoarea culturală rezidă în varietatea etnică și lingvistică, care trebuie transformată într-un mecanism de coeziune socială. Jonglarea cu sentimentele etnice și lingvistice, în deosebi acutizarea acestora în perioadele preelectorale, reprezintă un mecanism de manipulare și nicidecum de consolidare și stabilitate societală.

Faptul că Republica Moldova de mai bine de treizeci de ani deține cele mai inferioare poziții în clasamentele regionale este explicabilă și prin discrepanța între cei care dețin puterea și restul societății, particularitățile de formare a grupurilor sociale, efectul coroziv al inegalității, nivelul inferior de bunăstare a populației. Teoriile în domeniu și indicatorii analizați din bazele de date coroborează dovezile impactului pozitiv al prosperității economice asupra percepției valorilor culturale.

6. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Zamfir C., Vlăsceanu L. (coord.) Dicționar de sociologie. București: Babel, 1998. 750 p. ISBN 973-48-1011-1.
2. Cultură. DEX. Disponibil la : <https://www.dex.ro/cultur%C4%83>. Accesat: 2023-05.01.
3. Culture. Republic of Moldova. Disponibil la: <https://index.goodcountry.org>. Accesat: 2023-04.23.
4. Moldova. Disponibil la: https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=moldova*. Accesat: 2023-04.30.
5. About the Country Comparison. Disponibil la: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool>. Accesat: 2023-04.20.
6. Romania. Disponibil la: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=romania>. Accesat: 2023-04.28.
7. Estonia. Disponibil la: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=estonia>. Accesat: 2023-05.02.
8. Lithuania. Disponibil la: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=lithuania>. Accesat: 2023-05.03.
9. Latvia. Disponibil la: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=latvia>. Accesat: 2023-05.04.
10. Barometrul Opiniei Publice din Republica Moldova. Disponibil la: <http://bop.ipp.md/>. Accesat: 2023-04.25.